

Posudek disertační práce Aleny Machoninové: Vizualizace slova-verbalizace obrazu v ruské druhé avantgardě (Vsevolod Někrasov a Erik Bulatov)

Mgr. Alena Machoninová ve své disertační práci podala koncept ruské druhé avantgardy 60.-80. let dvacátého století založený na vlastním průzkumu pramenů – umění, poezie a uměleckých teorií vznesených zejména k dílu dvou hlavních představitelů současných proudů ruské postavantgardy. Autorce umožnil dlouhodobý pohyb v ruském prostředí dobře zmapovat složitý fenomén přesahů avantgardy do soudobého umění a literatury a pokusit se o jeho základní definice. Shromáždění materiálu, analýzy a souběžně překlady děl Vsevoloda Někrasova a jejich konfrontace s výtvarnou tvorbou Erika Bulatova autorka postupně začleňovala také do soudobých teoretických koncepcí vztahujících se k avantgardě. Vyrovnala se velmi dobře s jejich polemicitou a úspěšně se pokusila o vlastní návrhy a interpretace, což jí umožnila výtečná znalost materiálu. Oceňuji to, že se autorce na tomto základě podařilo kriticky propojit jednak ruské teoretické soudobé koncepty avantgardy s tzv. západním myšlením o avantgardě. Podala vlastní návrhy určitých variant či oprav tam, kde jakoby specifická soudobá ruská avantgarda zanikala v přílišném zobecnování (vlivné interpretace ruské avantgardy Borise Groyse), k čemuž jí byla dobrou oporou také znalost argumentace soudobého ruského uvažování o avantgardě (Smirnov, Ďogoť ad.). A. Machoninová nabídla řadu pozoruhodných konfrontací ruské, americké a evropské (druhé) avantgardy či postavantgardy a výstižně poukázala na velmi pozoruhodné podobnosti zejména ruského konceptualismu s českým, resp. mezinárodním hnutím experimentální, konkrétní poezie šedesátých let (Hiršal, Grögerová), či mj. francouzská speciální poezie E. Gromingera P. Garniera. To jí umožnilo skutečně minuciózní analýzy zejména procesů vizualizace poezie, které otevřela v další části práce, pojednat vazby poezie a výtvarného umění, a to v historickém exkursu, a tedy s poukazem na podobnosti a rozdíly, a také ve vazbách k otázkám artificiality, uměleckosti soudobé avantgardy. Tak je v rámci tezí o druhé avantgardě pojednáno téma průzkumů hranice (umění, skutečnost, obraz, písmo, včetně ruského fenoménu mytologizace a také ideologizace slova), a to jak ve směru k sociologickým sondám (které ovšem nebyly autorčiným hlavním záměrem) a vazbám snah o očistu umění k avantgardnímu perspektivistickému utopismu a ideologickým zájmům oficiální sovětské kultury, tak ke vztahům „uvnitř“ umění (rámu, stránky, řečovost a vizualita) a jejich cestám vně – k recipientovi i životnímu prostředí (autorka tu přichází mj. i se zajímavou Epštejnovou tezí o ekologii textu).

Mgr. Alena Machoninová přinesla a rozpracovala ve své práci původní materiál z ruského prostředí, který je přínosem k soudobému světovému, velmi členitému průzkumu vazeb historické avantgardy a jejích soudobých formací. V průběhu práce zprostředkovala také do českého prostředí dílo autorů, kterými se zabývala, v řadě překladů a úspěšně se pokusila o jejich historické začlenění ve světových, zejména konceptuálních uměleckých proudech, vystihla jejich podobnosti a specifika.

Práci doporučuji k obhajobě.

PhDr. Marie Langerová, CSc. ✓

Praha, 29/6 2010